

УДК 347.2:347.4:340.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.1.33>

СПІВВІДНОШЕННЯ РЕЧОВИХ І ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ПРАВАХ СУБ'ЄКТІВ ВІДНОСИН ДОВІРЧОЇ ВЛАСНОСТІ

Бевза Д.О.,

аспірант кафедри приватного права
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова,
ORCID: 0000-0002-4723-2496

Бевза Д.О. Співвідношення речових і зобов'язальних елементів у правах суб'єктів відносин довірчої власності.

У статті досліджується проблема співвідношення речових та зобов'язальних елементів у правах суб'єктів відносин довірчої власності. Проаналізовано особливості правового статусу засновника довірчої власності, довірчого власника та вигодонабувача крізь призму дуалістичної природи цієї конструкції. На підставі порівняльно-правового аналізу моделей англо-американського трасту, континентальних трастоподібних конструкцій та українського регулювання встановлено відмінності у визначенні титулу на майно, обсягу фідучіарних обов'язків довірчого власника та характеру прав вигодонабувача.

Обґрунтовується, що українська модель довірчої власності формально закріплює за довірчим власником речовий титул, однак зміст здійснення цього права визначається передусім зобов'язальними обмеженнями. Поєднання абсолютного характеру титулу довірчого власника з його функціональною спрямованістю на задоволення інтересів іншої особи формує складну багаторівневу модель правомочностей і обмежень.

Доведено, що формальне визнання за довірчим власником повного речового титулу не усуває необхідності розглядати його повноваження як обмежені цільовим призначенням майна та обов'язком діяти добросовісно, розумно й виключно в інтересах вигодонабувача. Такий підхід дозволяє пояснити особливості розподілу ризиків, відповідальності та меж дискреції довірчого власника.

Зроблено висновок про необхідність закріплення чітких критеріїв допустимого втручання засновника у здійснення титулу, уточнення правового статусу бенефіціара, посилення інструментів контролю за діяльністю довірчого власника та імплементації більш чітких фідучіарних стандартів поведінки з урахуванням міжнародного досвіду. Системне узгодження цих елементів сприятиме підвищенню правової визначеності, прогнозованості правозастосування та ефективності використання довірчої власності як інструменту забезпечення майнових інтересів у цивільному обороті. Результати дослідження можуть бути використані у правотворчій діяльності та при формуванні єдиної практики застосування норм щодо довірчої власності.

Ключові слова: траст, фідучіарні обов'язки, вигодонабувач, довірчий власник, речові права, зобов'язальні відносини, титул власності, забезпечення виконання зобов'язань.

Bevza D.O. Correlation between proprietary and obligatory elements in the rights of participants in trust ownership relations.

The article examines the problem of correlation between proprietary and obligatory elements in the rights of participants in trust ownership relations. The legal status of the settlor, the trustee and the beneficiary is analysed through the prism of the dual legal nature of this construction. Based on a comparative study of the Anglo-American trust, continental trust-like mechanisms and Ukrainian regulation, the paper identifies differences in the determination of title to property, the scope of fiduciary duties of the trustee and the legal character of the beneficiary's rights.

It is substantiated that the Ukrainian model of trust ownership formally vests a proprietary title in the trustee, while the manner in which this right is exercised is primarily defined by obligatory limitations. The combination of the absolute nature of the trustee's title with its functional orientation towards satisfying the interests of another person results in a complex, multi-layered system of powers and restrictions.

It is demonstrated that the formal recognition of the trustee's full proprietary title does not eliminate the need to regard his or her powers as limited by the designated purpose of the property and by the duty to act in good faith, reasonably, and exclusively in the interests of the beneficiary. Such an approach makes it possible to explain the specific allocation of risks and liability, as well as the limits of the trustee's discretion.

The study concludes that it is necessary to establish clear criteria for the permissible intervention of the settlor in the exercise of title, to clarify the legal status of the beneficiary, to strengthen the mechanisms for supervising the trustee's activities, and to implement more precise fiduciary standards of conduct, taking into account international experience. The systematic alignment of these elements will contribute to greater legal certainty, predictability of law enforcement, and the effective use of trust ownership as an instrument for securing proprietary interests in civil circulation. The findings may be used in legislative development and in shaping a consistent practice of applying the rules governing trust ownership.

Key words: trust, fiduciary duties, beneficiary, trustee, property rights, law of obligations, title to property, security for the performance of obligations.

Постановка проблеми. Інститут довірчої власності належить до числа дискусійних правових конструкцій сучасної цивілістики. Його поява у правопорядках країн континентальної правової сім'ї супроводжується необхідністю поєднання класичної концепції єдиного та неподільного права власності з механізмами, що передбачають передачу титулу одній особі в інтересах іншої. Внаслідок цього в межах довірчої власності формується складний комплекс правомочностей, у якому переплітаються речові та зобов'язальні елементи.

Для українського права проблема набуває особливої актуальності. Сучасна редакція цивільного законодавства чітко окреслила функціональну подвійність права довірчої власності: з одного боку – як особливого різновиду речового права, а з іншого – як способу забезпечення виконання зобов'язань. Така подвійність зумовила появу нових правових моделей її застосування та актуалізувала необхідність їх доктринального переосмислення.

Такі моделі зумовлюють концентрацію титулу лише в одній особі, а також своєрідний комплекс прав та обов'язків в суб'єктах правовідносин довірчої власності, розуміння яких слугує базисом ефективного функціонування механізму. Привабливість інституту відповідає рівню обізнаності потенційних учасників правовідносин у його складових та розуміння того, що необхідно робити, що можна робити та від чого варто утриматися.

З огляду на це, дослідження співвідношення речових і зобов'язальних елементів у правах суб'єктів відносин довірчої власності має не лише доктринальне, а й прикладне значення, зокрема для вдосконалення законодавства та формування єдиної практики.

Метою дослідження є встановлення особливостей співвідношення речових і зобов'язальних елементів у правах суб'єктів відносин довірчої власності.

Стан опрацювання проблематики. Проблематика правової природи довірчої власності широко представлена у світовій правничій літературі. В англо-американській доктрині вона традиційно розглядається крізь призму поділу *legal* та *equitable title* і аналізу фидуціарних обов'язків довірчого власника. Європейська наука, натомість, зосереджується на можливості інтеграції трастоподібних механізмів у систему неподільного права власності, що відображено у працях, присвячених *Treuhand*, *fiducie* та іншим функціональним аналогам трасту.

Українська цивілістика також активно досліджує питання подвійної природи довірчої власності, однак серед учених відсутня єдність щодо того, чи має переважати речовий, чи зобов'язальний елемент у характеристиці правового статусу суб'єктів правовідносин. Окремі аспекти цього інституту стали предметом наукових дискусій у працях провідних вчених-цивілістів, зокрема А. Албу, В. Борисової, Г. Буяджи, О. Дзери, Н. Кузнецової, Р. Майданика, К. Некіт, І. Спасибо-Фатєєвої, Г. Уразової та ін. Разом із тим більшість наукових досліджень зосереджені або на аналізі довірчої власності як самостійного правового явища, або на класичній конструкції переходу права власності, що унеможливує формування цілісної концепції щодо співвідношення речових і зобов'язальних елементів у правах суб'єктів відносин довірчої власності. Саме ця невизначеність зумовлює потребу подальшого комплексного та порівняльного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Інститут довірчої власності історично не був характерним для романо-германської правової сім'ї, в межах якої розвивалася українська цивілістика. Його походження зумовлене передусім англо-американською правовою сім'єю, де модель трасту утвердилася як самостійна правова конструкція для організації та управління майном. Однак з часом на теренах Європи почали з'являтися різноманітні трастоподібні конструкції та відповідне нормативно-правове регулювання.

У праві англо-американської правової сім'ї класична конструкція «trust» ґрунтується на тристоронніх відносинах:

settlor (засновник) – особа, яка встановлює траст і передає майно довірчому власнику;

trustee (довірчий власник) – той, хто формально володіє майном трасту та відповідає за управління ним;

beneficiary (вигодонабувач) – особа, на користь якої майно утримується та розподіляється [1].

В англо-американському праві довірчий власник (trustee) має визначальні фідучіарні обов'язки – це обов'язок добросовісно, лояльно та без конфлікту інтересів управляти майном для вигодонабувачів [2, р. 247]. Ці обов'язки сформовані та підтримуються через прецедентне право та equity (справедливість), а порушення їх може призвести до відповідальності, зокрема зобов'язання повернення прибутку.

Класичні англійські прецеденти такі як, наприклад, *Keech v Sandford* підкреслюють суворий обов'язок loyalty – довірчий власник не може отримувати особисту вигоду з трастового майна, що підкріплює концепцію крайнього пріоритету інтересів beneficiary [3, р. 200].

Трастова конструкція охоплює подвійне право власності:

Legal title (юридичний титул) належить trustee, який формально володіє та контролює майно;

Equitable (beneficial) title (справедливий/вигодонабувацький титул) належить beneficiary, який має право на доходи і вигоди від майна [4, р. 62].

В країнах англо-американської правової сім'ї особливу роль відіграє судовий контроль у захисті прав суб'єктів trust. Суд справедливості може скасувати рішення trustee, що суперечить інтересам beneficiary, і навіть змінити trustee, якщо останній порушує обов'язки.

На відміну від англо-американської моделі, континентальна правова сім'я історично не мала класичного trust-інституту. Континентальне право традиційно дотримується принципу унітарності права власності. Натомість там сформувалися інститути-аналоги, які функціонально вирішують подібні задачі – наприклад, Treuhand (Німеччина), fiducie (Франція), trust (Сан-Марино) та трасто-подібні конструкції в багатьох інших країнах.

Treuhand – це договірна конструкція, за якою майно передається довірчому управителю (Treuhandler), але його повноваження визначаються зобов'язальними відносинами із засновником (Treugeber). Treuhandler може формально набути титул власника, але його повноваження суворо обмежені договором, а вигодонабувач не має окремого речового титулу.

Інститут fiducie дозволяє передати майно довірчому власнику (fiduciaire) для досягнення визначеної мети на користь вигодонабувача. Виникає окрема майнова маса, але не створюється подвійний титул власності, fiduciaire виступає титульним власником з цільовим обмеженням [5, р. 17–24].

Закон про трасти Сан-Марино запровадив концепцію, яка чітко визначає, що «траст існує, коли особа володіє активами на користь одного або кількох вигодонабувачів, або для певної мети». Але цей траст став дещо особливим з огляду на таке:

- той факт, що засновник також обіймає посаду довіреної особи або залишає за собою деякі права чи повноваження, не суперечить існуванню трасту;
- засновник та довірена особа можуть бути вигодонабувачами трасту, але довірена особа не може бути єдиним вигодонабувачем трасту;
- визначення вигодонабувачів, або критерії, які дозволяють їх ідентифікувати, або ідентифікацію особи, яка має повноваження їх призначати;
- визначення захисника, який зобов'язаний забезпечити дотримання положень, що містяться в документі трасту, або критерії, які дозволяють його ідентифікувати [6, р. 83–84].

Окрему увагу ще слід приділити правовому регулюванню, яке стосується не виключно одного правопорядку. Так, «Принципи, визначення і модельні правила європейського приватного права» (Принципи європейського приватного права, DCFR) у ст. X. – 1:201 регламентують траст як правову категорію та визначають, що «це правовідношення, в якому довірчий власник зобов'язаний управляти або розпоряджатися одним або більше активами (трастовим фондом) згідно з умовами, які регулюють це правовідношення (умови трасту) в інтересах вигодонабувача або для досягнення суспільно корисних цілей» [7].

В свою чергу, Гаазька конвенція про право, що застосовується до трастів та їх визнання 1985 року містить уніфіковане визначення трасту, яке використовується для міжнародної колізійної роботи та визнання правовідносин: «майно створює особа (settlor), яке передано під контроль довірчому власнику (trustee) для вигоди бенефіціара або для певної цілі; активи утворюють окремий фонд, відокремлений від майна trustee; trustee має право й обов'язок управляти, використовувати або розпоряджатися активами відповідно до умов trust» [8]. Основні цілі конвенції зводяться до визначення права, що повинне застосовуватися до трасту, а також механізму визнання іноземного трасту у державах-учасницях.

З урахуванням положень DCFR та Гаазької конвенції, траст постає як самостійна правова модель із чітко визначеним суб'єктним складом, у якій:

- засновник довірчої власності ініціює та формує правовідношення;
- довірчий власник здійснює контроль і управління активами на фідучіарних засадах;
- вигодонабувач (або мета) є центром трасту, що визначає межі та спрямованість повноважень довірчого власника.

У системах загального права beneficiary має розвинений інструментарій контролю за trustee, включаючи право на інформацію, судовий перегляд дискреційних рішень та вимогу усунення trustee. У континентальних моделях, включно з національним регулюванням довірчої власності, вигодонабувач часто позбавлений прямих речових засобів впливу на майно. Такий підхід зменшує ефективність захисту.

В українському законодавстві довірча власність все ж знаходить своє вираження в першу чергу як речове право. Традиційний підхід до розуміння права власності зводиться до своєрідної тріади: володіння, користування та розпорядження, і право довірчої власності містить ту ж тріаду, хоча і здійснення якої обмежене інтересами вигодонабувача або засновника. Така модель зближує довірчу власність з іншими речовими правами, а ланцюг їх взаємодії побудований за принципом поєднання декількох дрібніших складових в одному широкоохоплюючому понятті: право власності, речові права на чуже майно та право довірчої власності є речовими правами.

Однак через значний проміжок часу та практичної стагнації даної моделі у 2019 році шляхом внесення змін було сформовано в законодавстві право довірчої власності ще як спосіб забезпечення виконання зобов'язання.

Водночас, українськими дослідниками звертається увага на передчасності законодавчого запровадження інституту довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язання. Зокрема, К. Некіт наголошує на необхідності закріплення у ЦК України поняття права довірчої власності та, виходячи з визнання останнього різновидом права власності, – на закріпленні за довірчим власником правомочностей володіння, користування й розпорядження майном, що мало б передувати запровадженню довірчої власності як способу забезпечення [9, с. 79]. В цьому підході закладений сенс необхідності розуміння основ такої категорії як «довірча власність» та нелогічності впровадження нового після простою існуючого.

Відповідно до частини другої статті 597¹ Цивільного кодексу України «право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань слід розуміти як різновид права власності на майно, за яким кредитор, який отримав майно у довірчу власність (довірчий власник), не має права самостійно відчужувати таке майно, крім як для звернення стягнення на нього, а також викупу його для суспільних потреб у порядку, встановленому законом» [10].

У сфері кредитних та забезпечувальних відносин довірча власність часто використовується як «квазізаставний» механізм. Тут її функція є суто гарантійною: майно виступає економічним забезпеченням боргу, а довірчий власник фактично утримує титул як інструмент примусу до виконання.

Речові правовідносини зазвичай є самостійними і не припиняються автоматично з припиненням якогось зобов'язання, тоді як забезпечувальні правовідносини мають акцесорний характер і «слідують» за основним боргом. Довірча власність перебуває на межі між речовим і зобов'язальним правом, поєднуючи ознаки обох і водночас не вписуючись повністю в жодну з класичних категорій. Її використання як забезпечувального механізму підсилює цю дуалістичність і породжує концептуальну суперечність: абсолютне речове право за формою та відносно зобов'язальне право за функцією.

Тому правова природа довірчої власності безпосередньо визначає структуру суб'єктного складу відповідних правовідносин, оскільки саме від розуміння цього інституту – як речово-правової чи зобов'язальної конструкції – залежить, хто саме визнається носієм прав, обов'язків і юридично значущого інтересу.

Якщо довірча власність розглядається як речове право, тоді центральною фігурою стає довірчий власник як титульний носій права власності. У такій моделі саме він виступає повноцінним учасником речових правовідносин із третіми особами, оскільки його право має абсолютний характер і підлягає захисту erga omnes. Відповідно, коло учасників правовідносин розширюється за рахунок третіх осіб, які повинні визнавати речовий титул довірчого власника, тоді як засновник і вигодонабувач набувають більше статусу осіб, чиї інтереси опосередковуються через обмеження змісту цього титулу.

У випадках, де право довірчої власності використовується як спосіб забезпечення виконання зобов'язань і кредитор одночасно виступає довірчим власником, правова природа конструкції набуває зобов'язального характеру. Кредитор, отримуючи право власності на майно як довірчий власник, формально набуває титулу, але цей титул існує як забезпечення виконання конкретного зобов'язання, а не як самостійне право.

В такому випадку фактично бачимо тільки двох суб'єктів. Довірчий власник як кредитор, який набуває титул власності на майно, але титул обмежений ціллю – забезпеченням виконання боргового зобов'язання та засновник як первинний власник майна або боржник, що передає майно для забезпечувальних цілей, який у певних випадках може зберігати окремі права щодо умов використання майна, його повернення тощо.

Колізії між речовою та зобов'язальною природою довірчої власності в українському праві проявляються в тому, що право довірчої власності формально є речовим правом, а функціонально – забезпечувальним зобов'язанням, але основа інститут полягає в тому, що за змістом – це обмежена, цільова, похідна форма власності.

Говорячи більш деталізовано про кожного із суб'єктів правовідносин довірчої власності не варто зосереджувати увагу на обсязі прав та обов'язків кожного з них окремо, а доцільно окреслювати правовий статус таких суб'єктів на основі кореспондуючих елементів.

Засновник довірчої власності. Це особа, яка передає своє майно у довірчу власність. Наукові дослідження наголошують, що роль засновника має подвійний характер: він не лише формує речове право довірчого власника, але й визначає цільовий режим функціонування майна в майбутньому [11, с. 17, 19].

К. Некіт, В. Шершенкова та С. Волошина у своєму дослідженні підкреслюють, що встановлення правовідносин довірчої власності відбувається саме через волевиявлення засновника, який може бути як фізичною, так і юридичною особою, яка передає майно у довірчу власність. Як правило, це власник майна, а також опікуни або органи опіки та піклування, які діють в інтересах власників майна (наприклад, неповнолітніх, недієздатних або обмежено дієздатних чи визнаних безвісно відсутніми осіб).

Щоб дати довірчому власнику можливість діяти на свій розсуд, засновник, після визначення цілей управління та набрання чинності договором, за яким виділене майно передається у довірчу власність, не має права давати довірчому власнику будь-які вказівки або іншим чином втручатися в діяльність останнього [12, р. 10, 12].

Засновник, передаючи майно, формально втрачає титул власності, але зберігає немайнові та похідні майнові права, пов'язані з цільовим обмеженням права власності довірчого власника. Аналізуючи право довірчої власності прослідковується, що воно за своєю правовою природою є речовим правом з цільовим обтяженням, що виникає саме шляхом передачі майна засновника. Таким чином, засновник має право визначати умови цільового використання, що є суттєвим елементом договору.

Довірчий власник. Це особа, якій передано майно у довірчу власність, і яка набуває право власності з цільовим обтяженням відповідно до конструкції цього інституту. Практика Верховного Суду підкреслює, що довірчий власник здійснює право власності лише для досягнення визначеної мети, яка обтяжує право довірчої власності в інтересах визначених осіб (встановлених договором) [13].

К. Некіт, В. Шершенкова та С. Волошина зауважують, що довірчий власник повинен бути підприємцем – фізичною або юридичною особою – і він здійснює володіння, користування та розпорядження майном в межах, встановлених договором і законом [12, р. 11].

У науковому порівняльному аналізі цього інституту зазначається, що право довірчої власності має специфіку у порівнянні з класичними правами власника, оскільки воно поєднує елементи управління майном та цільових обмежень. Це означає, що довірчий власник не має свободи розпоряджатися майном поза межами цілей, встановлених засновником [11, с. 19].

Юридична природа фидуціарних обов'язків розглядається в літературі як основа для правового режиму довірчої власності. Дослідження Г. Уразової розкриває, що *fiduciary duty* (фидуціарний обов'язок) має глибоке коріння в цивільних правовідносинах та передбачає належну поведінку сторони, яка управляє чужим майном, з урахуванням принципів добросовісності та лояльності [14].

Це підтверджує, що довірчий власник має діяти так, щоб досягти цілей договору, не порушуючи інтересів засновника чи вигодонабувача, і брати на себе обов'язки щодо забезпечення таких цілей у межах закону [15, с. 54–55]. Виконуючи свої обов'язки, довірчий власник повинен піклуватися про майно та, перш за все, забезпечувати його збереження.

Специфічною особливістю права довірчої власності як особливого виду речового права є те, що довірчий власник здійснює належні йому повноваження на свій розсуд, але з обмеженнями, встановленими засновником, і лише в інтересах засновника або особи, вказаної ним. Довірчий власник має зобов'язання передати вигодонабувачу всі вигоди та доходи, отримані від майна, переданого в управління [12, р. 12].

Вигодонабувач. Це особа, в інтересах якої майно передано у довірчу власність, і яка має право вимоги на отримання вигод від здійснення довірчим власником своїх прав. Це може бути як засновник, так і третя особа, вказана ним, а саме будь-яка фізична, юридична особа або навіть держава [12, р. 11–12]. Виняток встановлено лише щодо довірчого власника, який не може бути вигодонабувачем за тим самим договором (ч. 3 ст. 1033 Цивільного кодексу України) [10].

Вигодонабувач має майнові вимоги щодо отримання вигод, що виникають із договору довірчої власності, і ці права реалізуються у межах умов, визначених засновником та законом.

Хоча законодавство України не деталізує механізми контролю вигодонабувача за діяльністю довірчого власника, принцип свободи договору доводить, що цей елемент може бути закріплений

саме договором, що підсилює роль вигодонабувача у правовідносинах. Це узгоджується з загальними підходами у праві довірчої власності щодо контролю за дотриманням цільового направлення.

У забезпечувальній конструкції кардинально інша ситуація і основна відмінність правового статусу засновника полягає в тому, що:

- засновник є боржником за основним зобов'язанням або третьою особою, яка передає майно як засіб гарантії виконання певного зобов'язання. Довірча власність як спосіб забезпечення виникає саме за кредитним договором або договором позики;

- на відміну від «класичної» фидуціарної моделі, де засновник передає майно з метою управління та задоволення інтересів вигодонабувача, у забезпечувальній моделі основною метою передачі є гарантування виконання боргових зобов'язань;

- боржник (засновник) не лише передає майно, а зобов'язаний спочатку розглянути можливість іншого способу забезпечення, перш ніж використовувати довірчу власність [10].

Довірчий власник у забезпечувальній моделі – це кредитор, який одночасно набуває титул власності на майно, але лише для забезпечення боргу.

Довірчий власник хоча і має право власності на майно боржника, але воно обмежене умовами забезпечення: він не може вільно відчужувати майно, окрім випадків звернення стягнення або викупу для суспільних потреб у порядку, встановленому законом. Кредитор, який набув статусу довірчого власника, вправі реалізувати своє забезпечувальне право шляхом звернення стягнення безпосередньо на передане в довірчу власність майно, включаючи при цьому не лише основну суму боргу, а й проценти, неустойку, завдані збитки та витрати, пов'язані з утриманням майна.

У моделі, де довірча власність використовується для забезпечення виконання зобов'язань, вигодонабувач не виділяється як окрема самостійна категорія, як це характерно для традиційного трасту (де бенефіціар має право на вигоди від майна). Натомість основний вигодонабувач у забезпечувальній конструкції є фактично кредитором (довірчим власником), який забезпечує свої вимоги.

Висновки. Право довірчої власності у національному контексті є гібридним інститутом: формально воно має характер речового права власності, але його здійснення підпорядковується цілям, що робить його спорідненим із зобов'язальними правовідносинами. Це підтверджується позицією Верховного Суду, який зазначив, що довірчий власник має речове право власності, обмежене цільовим характером здійснення у інтересах визначених осіб.

Проте право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання не відповідає суті класичного розуміння довірчої власності як такої. Тому механізм, який дозволяє поєднання в одній особі довірчого власника та вигодонабувача, а також немає чітко визначеної цільової спрямованості для подальших дій з управління майном довірчим власником не може поійменовуватися «правом довірчої власності».

Говорячи про правовий статус кожного із суб'єктів відносин довірчої власності уникнути поєднання речових та зобов'язальних елементів не вбачається можливим. Тому баланс інтересів засновника, довірчого власника і вигодонабувача є фундаментальною вимогою для ефективного функціонування довірчої власності.

В цьому контексті та з метою «приведення механізму довірчої власності в рух» необхідно розширювати правові можливості суб'єктів, в тому числі за рахунок вже відомого досвіду інших країн:

- імплементація фидуціарних стандартів поведінки (довірчому власнику слід розуміти власну роль і особливий статус, що дозволяє використовувати чуже майно як своє та повністю усвідомлювати наслідки та відповідальність за вчинені дії);

- розширення інструментів судового контролю (скасування судом рішень довірчого власника, що суперечить інтересам вигодонабувача, або можливість заміни довірчого власника, якщо останній порушує взяті на себе обов'язки);

- уточнення правового статусу вигодонабувача (надання комплексу можливостей контролю за діями довірчого власника: запитування інформації, судовий контроль тощо, у поєднанні із заборонаю надмірного втручання);

- врегулювання питань відповідальності та прозорості управління.

Таким чином, українська конструкція довірчої власності поєднує елементи речового та зобов'язального підходів, що зумовлює її змішаний, інколи внутрішньо суперечливий характер, а тому потребує подальшого доктринального опрацювання на шляху до дієвого інституту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Recognition of Trusts Act 1987 : UK Public General Acts. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/14> (дата звернення: 03.02.2026).
2. Islam Carl. Breach of fiduciary duty claims and the quiet fiduciary thesis. *Trusts & Trustees*, Vol. 25, No. 2, March 2019, pp. 237–265. DOI : <https://doi.org/10.1093/tandt/tty192>.

- URL: <https://academic.oup.com/tandt/article/25/2/237/5298696?guestAccessKey=376538b6-2774-4531-a56b-5a651ac12653> (дата звернення: 05.02.2026).
3. Pawlowski Mark. The Modern Application of the Rule in Keech v Sandford. *Trusts & Trustees*, Vol. 28, No. 3, April 2022, pp. 200–205. DOI: <https://doi.org/10.1093/tandt/ttab115>. URL: <https://www.studocu.com/en-gb/document/cardiff-university/tort-30/keech-v-sandford-mark-pawlowski-article/124746060> (дата звернення: 05.02.2026).
 4. Zhang Chi. Re-exploring the nature of dual ownership in English trusts: a Scottish law perspective. *Trusts & Trustees*, Vol. 29, No. 1, February 2023, pp. 62–78. DOI: <https://doi.org/10.1093/tandt/ttac113>. URL: <https://academic.oup.com/tandt/article/29/1/62/6825432> (дата звернення: 06.02.2026).
 5. Gelter Martin and Helleringer Geneviève. Fiduciary Principles in European Civil Law Systems. ECGI Working Paper Series in Law. № 392/2018. 34 p. URL: https://www.ecgi.global/sites/default/files/working_papers/documents/finalgelterhelleringer_0.pdf (дата звернення: 06.02.2026).
 6. Vicari Andrea. Country reports: San Marino. *The Columbia Journal of European Law Online*. 2012. Vol 18, 2. pp. 81–92. URL: https://uniset.ca/microstates2/18ColumJEurLOnline_iss2.pdf (дата звернення: 06.02.2026).
 7. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). 2009. URL: <https://sakig.pl/wp-content/uploads/2019/01/dfcr.pdf> (дата звернення: 09.02.2026).
 8. Convention of 1 July 1985 on the Law Applicable to Trusts and on their Recognition. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=59> (дата звернення: 09.02.2026).
 9. Некіт К.Г. Довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства. *Часопис цивілістики*. 2016. № 21. С. 78–81. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/43b7727d-2857-49ae-a12f-14f5ba2fc4b7/content> (дата звернення: 02.02.2026).
 10. Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003 № 435-IV. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 02.02.2026).
 11. Албу А.А. Довірча власність за законодавством України. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства*. 2021. № 56. С. 13–23. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/article/view/5590/5916> (дата звернення: 02.02.2026).
 12. Nekit K., Shershenkova V., Voloshyna S. Fiduciary ownership in ukrainian legislation. *Amazonia Investiga*. 2019. Vol. 8 Núm. 24: pp. 6–13. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d95cb3be-7183-4035-bcea-25ff50336b53/content> (дата звернення: 02.02.2026).
 13. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05 червня 2019 року у справі № 755/12638/15 (провадження № 14-167цс19). Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82308714> (дата звернення: 02.02.2026).
 14. Urazova H. Legal Nature of Fiduciary Duty in Civil Law of Ukraine. *Teisė*. 2022, Vol. 124. DOI: <https://doi.org/10.15388/Teise.2022.124.21>. URL: <https://www.journals.vu.lt/teise/en/article/download/29464/28516> (дата звернення: 06.02.2026).
 15. Уразова Г. Доктрина фидуціарних обов'язків у корпоративному праві крізь призму фидуціарних правовідносин і принципи справедливості, добросовісності, розумності та лояльності. *Проблеми законності*. 2022. № 158. С. 47–62. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.158.262242>. URL: <https://plaw.nlu.edu.ua/article/view/262242> (дата звернення: 02.02.2026).

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026